Број 43 У Новом Саду, у суботу 19. фебруара 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца јадаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је кућа г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Код Стесеља и Порт-Артураца.

— Иван Иванић*). —

Цариград, у фебруару 1905.

[ДОЛАЗАК ПОРТ-АРТУРАЦА У ЦАРИГРАД.]

...Када сам летос дочекао и стиснуо руку капетану Рудњеву и осталим јунацима, са руских ратних бродова „Варјага“ и „Кореја“, нисам ни мислио, да ћу се на истом месту, на „потоку бистром и чудесном“ како Његош назва Босфор, поклонити ђенералу Стесељу и осталим порт-артурским орловима. Вероваћеш ми, пријатељу, да би ми чисто милије било, да је Стесељ и даље могао остати на литицама Порт Артура, те да и није пропутовао поред Цариграда, али кад је то неизбежно било, мени беше опет мило да и у приликама, у којима је, стиснем руку овом јунаку над јунацима.

*

У суботу, 5. фебруара по подне посетио сам са својим пријатељем, свештеником овдашње руске амбасаде г. Николајем Макровим, капетана г. Шванка, царско-руског поморског аташеа. При изврсном руском чају, говорили смо о престојећем доласку ђенерала Стесеља и ја замолих љубазног капетана, да ми буде на руци, да могу ђенерала упознати Он се тој молби врло радо одазвао и позвао ме, да сутра пођем с њим на брод „Св. Никола“. Но стицајем околности, ја сам и без његове љубазне помоћи био сретан да видим и да говорим са ђенералом и са порт артурским му друговима.

Руски пароброд „Свети Никола“ један од најлуксузнијих бродова кримске линије руског паробродског друштва, пошао је био раније у сусрет ђенералу у мисирски Порт-Саид. До тог пристаништа допутовао је Стесељ и другови са Далеког Истока на француском пароброду „Аустралиан“, па се тамо укрцао у руски пароброд, на коме су продужили пут преко Цариграда у Русију, у пристаниште кримско Теодосију, куда су већ здраво и стигли, и продужили пут Петрограда, куда су већ, кад ово пишем, извесно и приспели.

Познато ти је, пријатељу, да су руске јунаке, на целом им путу, који је трајао дуго, равно 33 дана на мору, дочекивали најодушевљенији и одавали им све почасти, које таким јунацима припадају. Нарочито је дочек био одушевљен у француским колонијама, а за тим у Адену, Порт-Саиду и у Дарданелама.

Порт-Артуци су преноћили у Дарданелама, и кренули се отуд пут Цариграда. 5 ов м. у јутру. У Цариград су стигли врло касно, око поноћи. Овде су ух, и ако је била касна ноћ, управо поноћ, поздравили изасланици руске амбасаде и руске колоније, предавши им прекрасну и велику киту цвећа са натписом: „Јунацима Порт-Артура.“ Стесељ је, раздраган, пољубио многе госте, који су му дошли на добродошлицу, а капетан Шванк предао је Стесељу и официрима многе телеграме и писма, која су на њихову адресу стигли. Стесељ је за тим сео и написао телеграм цару руском, извештавајући га о срдачном пријему од стране султанових власти у Дарданелама.

*

У недељу, 6. ов мес. задржао се цео дан брод „Св. Никола“ у пристаништу цариградском. Тај је одмор био потребан, јер је пут од Порт-Саида до Цариграда био тежак. Било је буре, од које су и иначе дугим путем заморени путници много трпели. Госпођа Вера Стесељ била се и разболела те се по првобитном плану, са својим мужем мислила задржати и одморити се више дана у Цариграду. Био јој је спремљен и богат стан у палати руске амбасаде, али како се време умирило, а она после једнодневног одмора у Цариграду довољно опоравила, решила се, да се она, „мађушка Порт-Артураца“, како је они из милоште називају, пође с њима заједно у милу им Русију.

У недељу пре подне примали су Порт-Артурци посете виших чиновника овдашње руске амбасаде са госпођама и чланове руске колоније У подне по ручку на броду, Стесељ је са вишим официрима сишао у Цариград, посетио руског амбасадора г. Зиновјева, код кога се дуго задржао, а за тим се провезао кроз Перу и Стамбул, разгледао џамију св. Софије и још неке знаменитости, па се за тим вратио на брод, где га је посетио г. Зиновјев и остали Руси.

*

Тога дана пре подне био сам на служби Божијој у цркви руске амбасаде. Било је врло тужно. На свима лицима огледала се жалост за погинулим великим кнезом Сергијем...

За време службе упитао ме је мој поштовани пријатељ г. Јован Матановић, отправник послова Црне Горе хоћу ли излазити на брод „Свети Никола“ да видим Стесеља и остале порт артурске орлове?

Одговорих му да хоћу. Отишао бих, — рекох — и иначе да видим те заиста ретке јунаке, али то сад морам учинити и по званичној дужности, као изасланик свога шефа, посланика Србије, који је болестан и који ми је наредио, да Стесеља и другове и му поздравим добродошлицом у у његово име.

Руски амбасададор г. Зиновјев, сазнавши за а нашу жељу, да посетимо Стесеесеља, одмах је наредио, те нам је је стављен на расположење велилики чамац овдашњег руског ратног брода „Кубањеца“ под командом једног руског поморорског официра.

Било је 1 сат по подне, када се г. Матановић, , његов аташе г. Душан Дрецуцун, мој друг, српски аташе др. Антоније П. Христић и ја, кодод Топхане укрцасмо у прекраосасни руски војни чамац. Позади и је командовао официр, а напредед су веслали дванаест „малођеђеца“ крупних руских матроза

— Весла! Наља воду! — И наш се чамац одмдмаче са цариградске обале п пут Босфора. Дан је био прелепеп. Ми смо на чамцу летели поред стотине трговачких великих бродова и читавог реда енглеских, француских, руских, тагалијанских, немачких и аустро у угарских ратних бродова „стагационера“ одређених да чувајају страна посланства у турској престоници, а који су усидрени у маленом заливу галатском.м.

Пред нама сесе указа лепи руски пароброд „ССвети Никола“, на чијој се катаррци лепршала руска застава, а по чијем крову ходаху порт арртурски јунаци, дивећи се чароббном положају Босфора, Скутараа, Стамбола и вас целог Царигграда.

Наш чамац пристаде уз руски брод, ми се радосно, весело попесмо на њ'. Били смо у кругу наше миле, руске браће, која своју српску браћу радосно дочекаху.

*) Ово је извод из приватног писма г. Иванића, које је писао своме и нашем пријатељу у Сремске Карловце. Добротом тог пријатеља ми саопштавамо извод из Иванићева писма и нашим читаоцима.

Уредништво.

Немојте тако!

Панчево, фебруара.

Сретнем једног господина, баш код велике пијаце, којег ја много година познајем и код њега пазарим. Упитам га, хоћел и он да гласа за д ра Славка Милетића? Он ми одговори сасвим тужно: Па гласаћу! На то му ја радосно кликнем: Тако и треба! На то ће ми он: Јест, све је то лепо, само имамо ми мало ученијих људи него што је Милетић, имамо човека, којега се и Мађари боје. — Па ко је тај? — Па ето, др. Полит Десанчић — вели он, — то је један учен човек.

Ја му даље нисам дао говорити, него сам му казао: Десанчић је био посланик, а био је и фискал народних фондова, па ништа није урадио. А зар кад умре др. Полит, онда морамо сви са њим да умремо, јер немамо ученог човека.

Запита ме он: А јесте ви читали „Браник“. Читајте, па ћете чути, како пише.

У нашем разговору доста је света пролазило, па баш и неколико црквених одборника. — На то ће ми он рећи: Ето видите, сад су нас истерали, таке људе, а метли ове пропалице. — То су валда све сироти људи? — Све сироти — вели он. — А ја рекох: Е мој господине, ал знате шта каже Свето Писмо о сиротињи: Нека је он само чиста срца и душе онда је и богат — На то се господин мало застидео и рукова се самном и рече: Па гласаћемо! и оде.

Дођем кући. После избора прође две недеље. Седим ја у мојој радионици, а сваки дан има ратара доста, јер њихови послови још се отворили нису. Дођу после подне, кад новине дођу, да им читам. Тако им прочитам, и онда задовољни иду својој кући. Тако сам им прочитао најновије две књиге од Јаше Томића, а мало и тумачио. — На то ће сви повикати: Тако треба, то је добро! Право говори! — На то ће један из друштва рећи: Ја ћу вам сутра донети „Браник“, да видите шта тамо пише. — Донесе сутра-дан „Браник“. Кад се искупили као и сваки дан, онда им прочитам „Браник“. Колико их је било, сваки је чуо, и казао: да је то само нека сиграчка и збрука. Ја сам занатлија, и добро сам мој занат испекао ал опет нећу да кажем: да сам ја најбољи мајстор на свету, као што др. Полит Десанчић говори и мисли о себи, да је најбољи на свету. Тешко оном, ко сам себе фали и којекакве бљувотине у новине стаља. Ја читам преко 25 година „Заставу“ Ја видим, да Јаша Томић није учио народ на зло, што је писао, све је корисно, јер треба да се и народ осигура, треба и њега погледати, јер је народу зло. Пре неки дан дође један човек у Долово, из Дубовца, код једног газде, код кога је он пре неколико година косио жито у надницу, и моли тог газду, да му да 20 кила кукуруза јер, каже: хоће деца да ми помру од глади, па ћу ти, вели на лето косити жито. Газда му даде 30 кила кокурура и нуди га да остане да преноћи, па сутра нек иде кући. Ал сиротан није имао времена да чека до сутра, него још тај дан метне 30 кила кукуруза на леђа и оде. Вели, хоће деца да помру од глади. Можете мислити драги читаоци, каква је том сиромашку невоља, кад је на леђи из Долова преко Мраморка, Делиблата па у Дубовац 30 кила кукуруза на леђи однео. Ко говори о невољи народној, не треба га исмевати.

Сад смо олош и талог, а кад смо вас господине Десанчићу некад бирали за посланика и на цичи зими стојали, да смо на сред пијаца ватру морали правити да не помремо од зиме, онда нисмо били олош и талог. Ко вас је подигао на ту висину? Ви сами нисте могли, док народ није дао свога гласа, зато у место благодарности си

нас називате: олош и талог. — Свако добро добрим се враћа, а не са злим, јер сваког брата после гроба суд чека. Тамо му новци неће помоћи, јер тај судија не прима мита. Ја мислим да сваком треба попустити. Вите господине Десанчићу били и фишкал народних фондова, па шта је било. Оде нам манастир Ходош у румунске руке, оде нам беочинска каја у чивутске руке, па ништа не учинисте и не покушасте. Па кад нисте ништа, што толико на друге вичете. Зар не видите, да 79 људи калуђера на 53 хиљаде ланаца земље живе и ви сад њих браните против оних, који то хоће да промену. То је Богу плакати. — Ено манастир Војловица, па колико женскиња преко дан из Панчева на фијакеру отиду, колико се тамо размеће. Па неки калуђер што је сада у Борчи администратор, кажу Борчани, променуо већ неких 12 жена. Зар тако подобајет? И зар то бранити, а да ружите цео други свет. Благо оном у кога је чисто срце и поштена душа. Благо оном који трпи, јер ће Бога видети, а тешко неправедницима у дане страшнога суда. То сам само хтео да кажем.

М. Ш. С., занатлија.

Руско-јапански рат.

Како се борба на источном крилу све више распаљује и како Јапанци све већим силама кидишу на руске истакнуте предстраже, то наравно да ничу и прио тне вести као печурке. И како и у центруму траје јака топовска паљба, то се истиче, како је ова данашња борба само увод великог одлучног боја, који мора убрзо настати. И наравно, приватне вести већ знају, како ће тај одлучан бој трајати више недеља, како је Куропаткин приморан да прими бачену рукавицу, како је његово повлачење из Мукдена немогуће или бар врло отежано. — Из извештаја генерала Куропаткина у којем јавља овај, да су руске предстраже морале напустити некоје своје положаје изводе већ, како је катастрофа Куропаткинова готова. Знају већ и то, како је руска влада решена на борбу до краја, те скоро неће доћи до мира.

Све те вести међу тим или су потпуно нестварне или јако претеране и преране. Одлучна борба још није ни отпочела те је смешно и бесмислено, признавати и нагађати, да ће она тек ускоро отпочети а већ тврдити пораз Куропаткинов.

Ниже доносимо два извештаја Куропаткинова који стварно и ладно износе ток досадање борбе и најновије догађаје и из којих се јасно види, да је то само борба предстража.

Новије вести ово су:

Извештаји Куропаткинови.

У уторак је Куропаткин послао овај званичан брзојаван извештај: По вестима, које су ми у току данашњег дана стигле, непријатељ је данас напао предстраже нашег оделења код села Убенпуза. Сви непријатељски нападаји су одбијени. Друго наше оделење имало је жестоку борбу са непријатељем, који је напао наш леви бок код села Кудиаса. Исход борбе још није позиат. Наше оделење, које је послато против села Томагуана, растерало је непријатеља из његовог утврђеног положаја и бацило га је три миље југоисточно. Против кланца Гутулина нису Јапанци дапас презимали никакву одлучну акцију.

Пољска и тврђавска напријатељска батерија бомбардовала је наше положаје између Шахетуна и Каутолина. Путилов вис су жестоко бомбардовали из једанаесто-фунташких топова. Губитци, које смо претрпели од тог бомбардовања, још нису тачно утврђени, али је сигурно сад већ да нису велики.

У утврђењима које су наше извиднице јуче заузеле пред мостом на десној обали Шака држе се наше чете добро и одбили су један напад, који су Јапанци ноћу били извели. Другом нашем извидничком оделењу пошло је за руком прошле ноћи, да у три маха поседне шумицу на десној обали реке Шака према Ламатугу. — Но услед великих губитака, које су им нанеле непријатељске митрељезе, морале су се повући у своја утврђења.

У другом свом извештају од среде, јавље Кукопаткин ово: По вестима које сам добио непријатељ је огорчено напао наше предстраже код села Убенупуна. Од поноћи до три сата у зору одбијена су оба прва непријатељска нападаја, други после борбе на бајонет. После треће борбе на бајонет пошло је непријатељу за руком, да заузме средњи вис, пошто се наша предстража повукла до првог суседног гребена.

У 9 сати у вече добио сам вест, да је наше оделење морало напустити свој положај код села Куднаса, при борби тој рањен је пуковник Кукуран, но издржао и остао на свом месту.

Против нашег положаја код кланца Гутурин непријатељ је данас у 3 сата у јутру почео поново да јурша. Пошто су наши више напада одбили, морали су се услед великих губитака, које им је нанела непријатељска артиљерија повући из два утврђења.

У шест сати ујутру непријатељ је више пута нападао село Наншипу, али је одбијен.

Бомбардовање против Путилова виса, против брежуљка Новгорода и нашег положаја код Сандепуа продужио је непријатељ из тврђавских и пољских топова цео дан. Пуковник Костров и капетан Гарван рањени су.

Српски Народни Школски Савет

одржаће прву своју седницу у овој години, 23 фебруара (8. марта), у Сремским Карловцима.

У одбрану српске школе.

Представци новосадске српске црквене општине, због познатог Берзевицијевог законског предлога о школама и школским властима, придружиле су се и подигле свој глас у одбрану наших школа и ове родољубиве наше општине: **Санад и Стара Молдава**.

Свега до сада **210** општина.

Главна расправа против дра Поточњака.

Јуче је отпочела главна расправа против дра Франка Поточњака ради „злочинства сметања јавнога мира“, почињеног брошуром, коју је написао и издао концем месеца новембра 1902. Брошура се зове: „Како се држи лопов...“, а наперена је против владавине бана Хедерварија. Била је у том предмету одржана већ прошле године главна расправа против дра Поточњака и Витомира Кораћа, те је Кораћ и осуђен (и данас одржава казну 10-месечне тамнице), а Поточњак је од оптужбе био решен. Државни тужилац је уложио ништавну жалбу и сто седморице је укинуо ту пресуду. — Ово је леп пример о слободи штампе у Хрватској и Славонији

„Асталчићи“ и „духови“ у Стапару.

Из Стапара јављају нам, да су тамо неки беспослени људи заокупили, те држе неке скупове са „асталчићима“ и призивају „духове“. На то се лако намамљује лаковерни свет Опомињемо наш свет, да не улази у така друштва и да се не да заваравати. Наш народ се увек уздао у се и у своје кључе, те не треба ништа ни да очекује од тих „духова“, који се јављају само болесним мозговима. Само беспосличари очекују помоћи од „невидљивих пресказанија“, а вредни људи знају, као што би се рекло, да нема леба без мотике.

Дивља зверад

Како је ова зима и сувише тешка и снегови по планинама велики, појавила су се многа зверад у самим селима. Побегла је из шуме од глади и чину по пољима велике штете. Што се није одавно запамтило, курјаци су доказили до самога Сарајева, два су убијени у Пофакићима, а два под Грдоном. А вечићи зашли комотно по баштама па подгризавају и гуле, где год нађу иоле млађу шљивицу или коју другу воћку.

Овоме се није чудити. Народу је забрањен лов. Народ не само што нема оружја, него му је чак забрањено у својој башти запети гвожђа! А народ нека једу вуци!

Због оружја преметнули су жандари у овој зими на стотине сеоских кућа, — и код кога је год нађена каква захрђала кремењача, коју је чувао, да при невољи одбије, вука од тора, — тај је скупо платио: главом и затвором, а има их који су предани војничком суду. „С. Р.“

Годишњи вашар у Новом Саду.

Идући новосадски годишњи вашар одржаће се 18. 19. и 20 марта по новом. Стока се може дотеривати само из оних места где не влада марвена болост. Дотеривање стоке из Хрватске и Славоније дозвољено је само железницом.

Брзојави „Застави“.

Стигли 18 фебруара ноћу

Руско-јапански рат.

Шахетун. На десном крилу Јапанци продужују продирање. Јужно од Сантојча дошло је до жестоке борбе.

Петроград. Јапанска пешадија напала је Путилов вис у два маха, но оба пута је бачена награг. Губитци су на обе стране велики.

Изгреди у Русији.

Варшава. У јужној четврти је затворено 350 лица. Многе богате породице селе се у иноземство. Страх је велики. (Ово је чивутски извештај. Пр. ур. „З“)

Петроград. За данас заказани раднички збор није се састао.

ЛИСТАК.

Правим путем.

Новела (из савремена живота)

(у два дијела)

од **А. Н. Краснецкога**

с руског превео: **М. Р.**

(Наставак.)

XIII.

Несрећа у Коготајевци.

Гости оца Косте разиђоше се; догађај са старјешином некако их је охладио Разговор је запео, сви бјеху збуњени, управ као да се нешто нечувено догодило.

Отишли су и поомар и учитељ; сваки се извињавао да има посла, кога не може да одложе. Утекао и црквени тутор.

Остао сам црквењак.

— Оче Коста, бадава ви њега путите!

— Кога то, добри мој?

— Старјешину... он је глуп и прост, али је он овђе у нашим околностима величина.

— Па шта ме се он тиче?

— Како шта? Учинили сте га душманином; а он не само да је старјешина, него је и први парохијанин по богатству.

— Први парохијанин, велите; а гледајте, како је храм Божји запуштен! Гђе је ту богаство парохијана?!

На то црквењак није могао ништа да каже, већ окрену разговор на другу страну.

— Кад је он једном против вас, он ће да подигне против вас сав свијет, јер он са свима овђе окреће, како хоће.

— А ја вам, драги мој, одговарам ријечима самога Господа Исуса Христа: „Благо вама, кад вас узруже и узгоне и рекну сваку злу ријеч на вас лажући због мене. Радујте се и веселите се, јер је награда ваша велика на небесима“. — Разумјете ли то? Зашто дакле да се бојим људске злобе, незадовољства, па и гоњења? Нијесам у ничему увриједио Трофима Поликарпића, па и сад држим да је он добар човјек. Ако сам му примјетио да се незгодно изразио, то не само да је било моје право, него и дужност моја. Какав би ја пастир био кад не би гледао да упутим паству?

— Све је то тако оче Коста, само кад и они то схваћали!

— Жао ми је да не схваћају; али се треба побринути да схваћају.

— Тешко је то!

— Да богме да није лако. Али шта би човјек? Без труда на свијету ништа не иде. Него боље кажите ви мени, ја сам овђе као што знадете, новајлија, сад је касно уређивати се, а зиму зимовати морам, шта да ту радим?

(Наставиће се.)

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 18 фебруар. (Брзојавни извештај.)

Цене непромењене.

Термини.

Жито за април 19 кр. 88 пот. до 19 кр. 90 пот.

Жито за октобар 17 кр. 36 п. до 17 38 кр. пот.

Жито за мај 19 кр. 64 п. до 19 кр. 68 п.

Раж за април 15 кр. 76 пот. до 15 кр. 78 пот.

Раж за октобар 13 кр. 98 п. до 14 кр. — пот.

Кукурув за мај 15 кр. 22 пот. до 15 кр. 24 пот.

Кукурув за јули 15 кр. 08 пот. до 15 кр. 24 п.

Репица за август 23 кр. 40 п. до 23 кр. 60 пот. Све од 100 клг.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.